

també la terra de Dodona, amb les seves alzines missatgeres,⁸⁵ i el golf de Caònia,⁸⁶ on els fills del rei Molós van fugir de l'incendi impiu amb unes ales que els van néixer.⁸⁷

[Escil·la]

Tot seguit es dirigeixen a les terres dels feacis, cobertes d'arbres fruiters molt fecunds, i des d'allà van a l'Epir, a la ciutat de Butrot, on regna l'endeví de Frígia⁸⁸ i que és una imitació de Troia. Des d'allà, coneixent el futur, que els havia revelat amb tot detall i fiabilitat Helen, fill de Príam, arriben a Sicània;⁸⁹ aquesta illa s'endinsa dins la mar amb tres puntes; el Paquí es troba en la direcció dels austres, portadors de pluja, el Lilibèon està exposat als zèfirs temperats i el Pelor mira en la direcció de les Ósses, que mai no arriben a tocar el mar, i del bòreas. És aquí on van arribar els teucres i on la flota, amb la força dels remes i amb l'ajut d'un vent propici, va atènyer ja de nit les platges de Zancle.⁹⁰ El costat dret pateix els atacs d'Escil·la, l'esquerra els de la infatigable Caribdis; aquesta captura i devora les naus i després les vomita; l'altra té el ventre negre envoltat

85. Ciutat de l'Epir on hi havia un famós oracle de Júpiter que trametia els seus missatges a través de les alzines sagrades.

86. A l'Epir.

87. Tampoc no sabem res més d'aquest mite.

88. Helen, fill supervivent de Príam i d'Hècuba, dotat com la seva germana Cassandra del do de la profecia. L'encontre és narrat per Virgili en l'*Eneida* III, versos 294 i següents.

89. Sicília.

90. Nom antic de Messina, a Sicília.

de gossos ferotges i cara de donzella, i és que, si no és fals tot el que ens han tramès els poetes, en altre temps havia estat donzella. Molts pretendents havien aspirat a ella; però ella els refusava tots i, molt amiga de les nimfes del mar, visitava les nimfes del mar i els explicava com havia burlat els joves que l'estimaven. Mentre deixava que li pentinés els cabells, Galatea, sospirant una vegada i una altra, li va adreçar aquestes paraules: «Almenys a tu, noia, els homes que et desitgen no són uns salvatges i els pots dir que no impunement, que és el que estàs fent; jo, en canvi, que sóc filla de Nereu, que vaig ser engendrada per la blavosa Doris i que tinc també una munió de germanes per protegir-me, només vaig aconseguir escapar a l'amor del ciclop patint un gran dolor»; i les llàgrimes no la van deixar parlar més. La noia les hi va netejar amb el seu dit blanc com el marbre, va consolar la deessa i li va dir: «Explica, estimada; no m'amaguis la causa del teu dolor. Saps que pots confiar en mi». La filla de Nereu, responent a la petició, va continuar així:

[Acis i Galatea. Polifem]

[750] «Acis era fill de Faune⁹¹ i d'una nimfa del Simet;⁹² era un goig molt gran per al seu pare i per a la seva mare, però més encara per a mi, perquè únicament s'havia unit a mi. Era molt bell; havia celebrat ja el seu setzè aniversari i uns pelets indecisos havien començat a insinuar-se en les seves galtes tendres. Jo el cercava sense parar, i a mi em

91. Déu romà, protector de pastors i de ramats, identificat amb el déu grec Pan.

92. Riu de Sicília, prop de Catània.

cercava el ciclop; no et sabia dir, si m'ho demanessis, què era més gran en mi, si l'odi que sentia pel ciclop o l'amor per Acis; tots dos eren iguals. Ai! Que gran és el poder del teu regne, mare Venus! En efecte, aquell salvatge, esgarifós als mateixos habitants de les selves, a qui ningú no havia pogut visitar i sortir-ne sense dany, que menyspreava el gran Olimp i els seus déus, va sentir què era l'amor i, presa del desig que sentia per mi, s'inflamava de passió, oblidant els seus ramats i les seves coves. Ara, Polifem, et preocupes del teu aspecte, ara vols semblar agradable i pentines els teus cabells rígids amb un rastell; ara t'agrada tallar-te la barba hirsuta amb una falç, contemplar en l'aigua el teu rostre ferotge i tractar d'arranjar-lo. Desapareix el gust pels carnatges, la ferotgia, la set insaciable de sang, i les naus arriben a ell i en parteixen sense dany. Entretant Tèlem havia arribat a Sicília, a l'Etna, Tèlem, el fill d'Èurim, que no s'havia equivocat mai interpretant el vol de les aus; va anar a trobar el terrible Polifem i li va dir: "Aquest ull que portes enmig del front, l'únic que tens, te l'arrabassarà Ulisses". El ciclop va riure i li va dir: "T'enganyes, endeví estúpid; una altra me l'ha arrabassat ja". D'aquesta manera va desdenyar qui li anunciava inútilment la veritat; i, o bé caminava per la platja, esclafant-la sota les seves passes enormes, o tornava cansat a la seva cova fosca.

»Hi ha un promontori en forma de falca que amb el seu cim allargassat s'endinsa en el mar; totes dues bandes són banyades per les aigües del mar. Aquí va pujar el ciclop ferotge i hi va seure al bell mig; les seves ovelles llanudes el van seguir sense que ningú les guiés. Després de deixar

als seus peus el tronc de pi que li servia de bastó, bo per sostenir les veles d'un vaixell, va agafar el flabiol compost de cent canyes, i totes les muntanyes, les aigües també, van sentir els xiulets de la seva melodia pastoral. Jo, amagada darrere una roca i ajaguda en els braços del meu Acis, vaig sentir de lluny les seves paraules i el que vaig sentir m'ha quedat ben gravat: "Galatea, més blanca que una fulla de nevada olivella, més espigada que el vern alt, més resplendent que el vidre, més juganera que un cabrit tendre, més suau que petxines desgastades per l'acció contínua del mar, més agradable que el sol a l'hivern i l'ombra a l'estiu, més esplèndida que els fruits, amb més presència que un plàtan elevat, més brillant que el glaç, més dolça que el raïm madur, més delicada que les plomes del cigne i que la llet quallada, ai si no em fugissis, més bella que un jardí ben regat! Galatea, també més feréstega que els jònecs indòmits, més dura que una alzina amb molts anys, més enganyadora que les aigües, [800] més resistent que les branques del salze i que les vinyes blanques, més immòbil que aquests esculls, més violenta que un torrent, més alterosa que un paó elogiat per tothom, més punyent que el foc, més punxant que les espines dels cards, més ferotge que una óssa quan acaba de parir, més sorda que el mar, més furiosa que una serp que ha estat trepitjada i, la cosa que més voldria poder-te treure, més veloç, no només que un cérvol fet fugir pel so clar d'uns lladrucs, sinó també que els vents i que la brisa rabent! I, tanmateix, si em coneguessis bé, et sabia greu haver fugit de mi, t'enutjaries pel temps que has perdut i faries tots els possibles per retenir-me. Posseeixo una part de la muntanya, una cova en la roca viva, on no es nota la calor del sol a l'estiu, ni el

fred a l'hivern; posseeixo fruits que fan vinclar les branques, posseeixo raïms que semblen d'or en llargues extensions de vinya, i també altres de color de porpra; a tu reservo els uns i els altres. Tu, amb les teves pròpies mans, recolliràs maduixes tendres nascudes sota l'ombra del bosc, drupes de sanguinyol a la tardor i prunes, no només les morades que fan el suc negre, sinó també les altres més bones que semblen de cera fresca. Si fossis la meva esposa no et mancarien les castanyes, ni els fruits de l'arboç; tots els arbres estarien al teu servei. Tot aquest bestiar és meu; i molt d'altre que va per les valls, molt que s'amaga als boscos i molt que tinc establert en coves; encara que m'ho demanessis amb insistència, no et podria dir tot el que tinc; comptar el bestiar és cosa de pobres. Per conèixer la seva qualitat no cal que creguis els meus elogis; tu mateixa pots veure com les seves potes es corben i amb prou feines poden aguantar les mamelles inflades. Hi ha també cries més petites, xais en pletes temperades, i també, de la mateixa edat, cabrits en altres pletes. Sempre dispo de llet blanca com la neu; una part la deixo per beure, a l'altra, hi poso quall i la faig sòlida. I no tindrà únicament plaers assequibles i presents vulgars, com ara daines, llebres, cabres, un parell de colomes o un niu agafat del cimall d'un arbre. Dalt de tot de les muntanyes he trobat dos bessons, cadells d'una óssa peluda, perquè poguessin jugar amb tu, tan iguals entre ells que amb prou feines podries distingir-los; quan els vaig trobar em vaig dir: els conservaré per a la meva mestressa. Ara, treu ja del mar blau el teu cap magnífic; vine ja, Galatea, i no refusis els presents que et faig. Jo em conec bé; fa poc he vist la meva imatge reflectida en l'aigua líquida i el meu aspecte, em veure'm, m'ha plagut.

Mira que alt que sóc! Júpiter allà en el cel —ja que vosaltres parleu de no sé quin Júpiter que regna allà— no té un cos més gran que aquest; un cabell abundant cau sobre el meu rostre adust i fa ombra com un bosc damunt les meves espatlles. No consideris lleig que el meu cos sigui ple d'una espessor de cerres eriçades; és lleig un arbre sense fulles, és lleig un cavall a qui la crinera no li amaga el coll daurat; les plomes cobreixen els ocells, i a les ovelles els queda bé la seva llana; [850] Als homes els afavoreix la barba i un cos ple de pèls eriçats. Només tinc un sol ull enmig del front, però és gran com un escut enorme. ¿I què? ¿No ho veu tot des del cel el gran sol? I, tanmateix, el sol només té un ull. A més a més el meu pare⁹³ és el rei del vostre mar; jo te'l dono per sogre. Només et demano que et compadeixis de mi i que escoltis les meves súpliques; a tu només m'he rendit; jo menyspreo Júpiter, el cel i el llamp punyent i et venero a tu, filla de Nereu; la teva còlera és més terrible que el llamp. Jo suportaria millor el teu refús si defugissis tothom; ¿però per què bandeges el ciclop i estimes Acis? ¿Per què prefereixes Acis a les meves abraçades? Que ell s'agradi ell mateix i que t'agradi a tu, Galatea, cosa que jo no voldria, però, si tinc ocasió, sentirà que les meves forces estan en proporció a la mida del meu cos; li arrencaré les entranyes vives, faré trossos els seus membres i els escamparé pels camps i per les teves aigües —i que s'uneixi a tu d'aquesta manera!— Perquè jo em cremo i el foc de la passió, ultratat, es desborda amb més violència; em sembla que l'Etna amb la seva força s'ha traslladat dins meu i que el porto dins del meu pit; i a tu, Galatea, t'és igual”.

93. El déu Neptú.

»Després d'haver proferit aquests laments endebades, es va posar dempeus —jo ho veia tot— i, com un toro furiós a qui han pres la vaca, no podia estar-se quiet i caminava errant pel bosc i pels congosts familiars; aleshores, aquella fera, desprevinguts i sense cap temença, ens va veure a mi i a Acis i va exclamar: «Us he vist i faré que aquest vostre encontre amorós sigui l'últim». La seva veu era tan forta com ho podia ser la d'un ciclop furiós; la cridòria va aterrir tot l'Etna. Aleshores jo, esglaiada, em vaig submergir en la mar propera; l'heroi, fill del Simet, va girar esquena i va fugir tot dient: «Ajuda'm, Galatea, t'ho suplico; ajudeu-me pares i acolliu en el vostre regne qui està a punt de morir!» El ciclop el segueix, li llança un tros que havia arrencat d'una muntanya i, tot i que només va tocar Acis amb una punta de la roca, el va fer caure enterament a terra. Jo, aleshores —era l'única cosa que el destí em deixava fer—, vaig fer que Acis adquirís les forces dels seus avantpassats. De sota la roca sortia sang color de porpra i en poc temps va començar a perdre la seva vermellor; es va tornar del color d'un riu alterat per les primeres pluges; amb el temps es va anar aclarint. Tot seguit, la roca, tocada per l'aigua, s'obre; per les esquerdes sorgeixen canyes fresques i altes i a l'obertura còncava de la pedra ressonen les aigües que salten. I, oh meravella! de sobte surt fins a la cintura un jove amb unes banyes novelles cenyides amb una corona de joncs entrellaçats, que, si no fos perquè és més gran i perquè té tot el rostre d'un color blavós, sembla Acis. Tot i això, era en realitat Acis transformat en riu i les aigües han conservat el seu nom antic».

[Glauc i Escil·la]

Galatea havia acabat de parlar; el grup de Nereides es va desfer i se'n van anar nedant en les aigües plàcides. [900] Escil·la torna i, com que no s'atreveix, desconfiada, a endinsar-se en el mar obert, camina despullada per la sorra esponjosa i, quan està cansada, cerca un racó apartat del mar i refresca els seus membres en les aigües allà estanyades. Però vet aquí que, trencant les onades, apareix un nou habitant de les profunditats marines, que, poc abans, havia transformat el seu cos a la ciutat d'Antèdon, a Eubea, era Glauc,⁹⁴ que, en veure la donzella, va ser presa del desig i va començar a dir-li tot el que creia que podia retenir-la en la seva fugida; ella, tanmateix, fugia i, a tota velocitat per causa de la por, va arribar al capdamunt d'un mont situat prop de la platja. Davant del mar hi ha un escull enorme, acabat en una única punta plena d'arbres que sobresurt damunt les aigües. Es va deturar aquí, protegida per l'indret, i, sense saber si es tractava d'un monstre o d'un déu, queda meravellada del seu color, de la cabellera que li cobreix les espatlles i l'esquena i de la cua de peix recargolada que li comença a la part dels engonals. Ell se'n va adonar i, recolzant-se en una roca que hi havia allà a la vora, va dir: «Jo no sóc, donzella, ni un monstre ni una bèstia ferotge; sóc un déu de les aigües; no tenen més poder en el mar Proteu, Tritó ni Palèmon, fill d'Atamant. Abans, tanmateix, era mortal, però, com que estava destinat a les aigües profundes del mar, ja exercia en

94. Ovidi ja ha mencionat la metamorfosi de Glauc en el llibre VII (vegeu nota 24 d'aquest llibre).